

Ганна Аркадіївна Кім,
здобувачка
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

УДК 349.6:502.211 – 582(477)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ОБ'ЄКТИ РОСЛИННОГО СВІТУ, ЗАНЕСЕНІ ДО ЗЕЛЕНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Статтю присвячено вивченню проблем, пов'язаних з формуванням і визначенням правових засад власності, зокрема комунальної, на об'єкти рослинного світу, занесені до Зеленої книги України. Окреслено основні критерії належності цих природних об'єктів до об'єктів власності й поняття «право комунальної власності на об'єкти рослинного світу, занесені до Зеленої книги України». Сформульовано рекомендації щодо удосконалення відповідного законодавства.

Ключові слова: право власності на об'єкти рослинного світу, занесених до Зеленої книги України, правові засади комунальної власності на об'єкти рослинного світу, занесені до Зеленої книги України, об'єкти рослинного світу, занесені до Зеленої книги України, як об'єкти комунальної власності.

Нині в Україні спостерігається катастрофічне зменшення територій степових екосистем і природних лісів. За площею лісів і запасами деревини Україна є державою з дефіцитом лісових ресурсів, ліси займають понад 15,7 % її території. Зменшення площ навколишнього природного середовища відбувається внаслідок вирубування лісів, розорюваності земель з подальшою зміною їх цільового призначення [Див.: 1].

Головною метою національної екологічної політики є стабілізація й поліпшення стану довкілля шляхом її інтеграції до соціально-економічного розвитку України для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, упровадження екологічно збалансованої системи природокористування і збереження природних екосистем.

Одним з основних інструментів реалізації екологічної політики є законодавство у сфері охорони довкілля.

Серед багатьох проблем юридичної науки за своєю актуальністю і складністю особливе місце посідає законодавче забезпечення права власності на природні ресурси й комплекси, зокрема, на особливо цінні та охоронювані об'єкти – об'єкти рослинного світу, занесені до Зеленої книги України. Чинне законодавство не повною мірою регулює відносини, що виникають у процесі здійснення права власності, зокрема комунальної, на об'єкти рослинного світу, занесені до Зеленої книги України, що й обумовлює актуальність публікації.

Мета даної статті полягає в аналізі теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо реалізації права власності, зокрема, комунальної, на об'єкти рослинного світу, занесені до Зеленої книги України.

Слід зазначити, що у працях В. І. Андрейцева, А. П. Гетьмана, П. Ф. Кулинич, В. В. Носіка, В. П. Непійводи, Ю. С. Шемшученка, Н. Г. Юрчишин [2 – 9] ґрунтовно розкривалися окремі питання права власності на природні ресурси й комплекси. Однак аспекти права комунальної власності на об'єкти рослинного світу, занесені до Зеленої книги України, спеціально ще не досліджувались.

Незважаючи на те, що поняття «право комунальної власності» сформульовано в законодавстві України не так давно, сьогодні вже можна прослідкувати його становлення. Так, 05.11.1991 р. Кабінет Міністрів України прийняв Постанову № 311 «Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною власністю)» [10], на підставі якої були первісно сформовані об'єкти права комунальної власності. Конституційний договір між Верховною Радою і Президентом України «Про основні начала організації і функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України» (ст. 5) [11] та Закон України «Про власність» від 07.02.1991 р. [12] також містили цю форму власності.

Але пріоритетним є положення Конституції України, у ст. 142 якої встановлено, що матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є, зокрема, земля та інші природні ресурси, що знаходяться у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [13]. Усю повноту правомочностей володіння, користування й розпорядження щодо об'єктів комунальної власності, в тому числі лісів, земельних лісових ділянок, згідно з п. 30 ч. 1 ст. 26 і ч. 3 ст. 60 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» [14] здійснюють відповідні органи місцевого самоврядування. Важливу роль у визначенні правових засад права комунальної власності відіграє цей Закон, у якому сформульована загальна дефініція зазначеного поняття: це право територіальної громади володіти, цілеспрямовано, економно й ефективно користуватися й розпоряджатися на свій розсуд і у своїх інтересах майном, що належить їй як безпосередньо, так і опосередковано через органи місцевого самоврядування.

Що ж стосується конкретно екологічного законодавства, то треба вказати на основний комплексний нормативний акт цієї галузі – Закон України від 25.06.1991 р. за № 1264-XII «Про охорону навколишнього природного середовища» [15]. Його ст. 4 присвячено питанням права власності на природні ресурси, де наголошується, що останні є власністю Українського народу. Саме від його імені права власника здійснюють органи державної влади й органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією, цим та іншими законами України. Громадяни України мають право користуватися її природними ресурсами відповідно до цього та інших законів. Але про визначення інших форм власності на природні ресурси (окрім власності Українського народу), в цьому Законі, на жаль, не йдеться.

У цілому у питаннях, які стосуються права власності на природні рослинні угруповання зокрема і рослинний світ загалом, виникає чимало проблем, які потребують вирішення. Так, законодавець в Положенні про Зелену книгу України [16], затвердженому Кабінетом Міністрів України на виконання Закону України «Про рослинний світ», не встановив право власності на природні рослинні угруповання, які занесені до Зеленої книги України. Йдеться лише про їх особливий статус та врахування вимог щодо охорони цих угруповань під час розробки нормативно-правових актів. Можна було б припустити, що за аналогією можна керуватися положеннями Закону України «Про рослинний світ» [17], однак приписів щодо власності на цей природний об'єкт у ньому немає. Закон України «Про природно-заповідний фонд» [18] містить лише загальні положення щодо права власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Тому слід проаналізувати лісове законодавство.

Лісовий кодекс України 1994 р. [19] теж не передбачав досліджувану форму власності. Натомість у земельному законодавстві (у постанові Кабінету Міністрів України від 01.08.2002 р., № 1482 «Про затвердження тимчасового порядку розмежування земель права державної і комунальної власності» [20]) у розвиток положень Земельного кодексу України визначено категорії земель, що змінюють зазначені форми власності. Так, у комунальну власність – власність територіальних громад сіл, селищ і міст – передавалися землі лісового фонду в межах населених пунктів. Що ж стосується земель лісового фонду, розташованих поза межами населених пунктів, то ці землі залишаються в державній власності.

Пізніше (5 лютого 2004 р.) було прийнято Закон України «Про розмежування земель державної та комунальної власності» № 1457-IV [21], відповідно до якого при розмежуванні земель державної й комунальної власності до земель комунальної власності територіальних громад сіл, селищ і міст передаються: (а) усі землі в межах населених пунктів, крім земель приватної власності й тих, що віднесені до власності державної; (б) земельні ділянки за межами населених пунктів, на яких розташовані об'єкти комунальної власності; (в) землі запасу, які раніше були передані територіальним громадам сіл, селищ і міст відповідно до законодавства України; (г) земельні ділянки, на

яких розміщені об'єкти нерухомого майна, що є спільною власністю територіальної громади й держави. Як вбачається, ці положення не виокремлюють землі лісового фонду як землі комунальної власності. Між тим ст. 6 названого Закону вказує, що при розмежуванні земель державної й комунальної власності не можуть передаватися до земель комунальної власності землі лісового фонду за межами населених пунктів. Інших приписів щодо досліджуваної теми Закон не містить.

У Лісовому кодексі України в редакції від 06.02.2006 р. [22] уперше зазначено, що ліси можуть перебувати в державній, комунальній і приватній власності (ст. 7 Кодексу). Повніше питання комунальної власності розкрито у статтях 9 і 11 Кодексу: ст. 9 установлює, що в комунальній власності знаходяться ліси в межах населених пунктів, крім тих, що перебувають у власності державній або приватній. У комунальній власності можуть перебувати й інші ліси, набуті або віднесені до її об'єктів в установленому законом порядку.

Право комунальної власності на ліси реалізується територіальними громадами безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування. Статтею 11 ЛК України встановлено, що це право набувається при розмежуванні в установленому законом порядку земель державної й комунальної власності шляхом передачі земельних ділянок з державної власності в комунальну та за інших підстав, не заборонених законом. Так законодавець визначив в узагальненому вигляді підстави виникнення комунальної власності. Як зазначають фахівці, розмежування земель державної й комунальної власності має бути здійснено в порядку, передбаченому Законом України «Про розмежування земель державної та комунальної власності». Така дія має бути одноразовою і повинна призвести до первинного формування земельної й пов'язаної з нею лісової власності територіальних громад, забезпечивши при цьому дотримання державних інтересів. Передача земельних ділянок з державної власності в комунальну здійснюється відповідно до ч. 4 ст. 83 і ст. 117 ЗК у порядку, передбаченому ст. 123 зазначеного Кодексу [23, с. 34].

На сьогодні вищезазначений Закон (2004 р.) скасовано прийнятим Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 06.09.2012 р. за № 5245-VI [24], відповідно до якого до земель комунальної власності віднесені: а) земельні ділянки, на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна комунальної власності відповідної територіальної громади, що перебувають у постійному користуванні органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств, установ та організацій; б) усі інші землі, розташовані в межах відповідних населених пунктів, крім земельних ділянок приватної власності й тих, що віднесені у процесі розмежування до земель власності державної.

Частиною 4 ст. 83 ЗК України встановлено, що до земель комунальної власності, які не можуть передаватися у власність приватну, належать: а) землі під об'єктами природно-заповідного фонду, історико-культурного й оздоровчого призначення, що мають особливу екологічну, оздоровчу, наукову, естетичну

й історико-культурну цінність, якщо інше не передбачено законом; б) землі лісогосподарського призначення, крім випадків, визначених цим Кодексом; в) земельні ділянки, штучно створені в межах прибережної захисної смуги чи смуги відведення, на землях лісогосподарського призначення і природно-заповідного фонду, що перебувають у прибережній захисній смузі водних об'єктів або на земельних ділянках дна водних об'єктів.

Позитивно оцінюючи в цілому відповідні зміни й доповнення, запропоновані законодавцем останнім часом, внесення їх до відповідних спеціальних законів, зокрема, до ЗК України, слід підкреслити, що до ЛК України жодних додаткових положень включено, на жаль, не було. Ситуація, що виникла, пояснюється наступним. На думку фахівців, право комунальної власності на ліси (як і інші форми власності) нерозривно пов'язано з відповідним правом власності на земельні лісові ділянки. Про це свідчить те, що в чинному законодавстві немає окремого виду правовстановлюючих документів щодо права комунальної та інших форм власності саме на ліси, а також, що згідно зі ст. 11 ЛК набуття права комунальної власності на ліси пов'язується саме з розмежуванням або переходом прав на відповідні земельні ділянки [23, с. 28].

Сучасне екологічне законодавство (зокрема, ч. 2 ст. 79 ЗК України), ґрунтуючись на традиціях цивільного законодавства, встановлює, що право власності на земельну ділянку поширюється в її межах на поверхневий (ґрунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси й багаторічні насадження, що на ній знаходяться, якщо інше не зазначено в законі й не порушує прав інших осіб. Відповідно, й ЛК України, як уже зазначалося, прийняв указані положення. Між тим, з огляду на поняття самостійності законодавства лісового як одного із складових екологічного законодавства нарівні із земельним іноді недоцільно так однозначно сприймати й копіювати вказані приписи цивільного законодавства.

Як вбачається, при визначенні правового режиму власності на ліси, зокрема комунальної, слід мати на увазі, що правове становище лісів визначено в ЛК України: ліси України є її національним багатством, вони за своїм призначенням і місцезростаюванням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні та інші функції, виступають джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах. Як бачимо, законодавець підкреслює пріоритет саме екологічного значення лісів і в той же час указує на ліс як сировинну базу лісової й лісопереробної промисловості. Провідною є думка, що особливості вказаного правового режиму власності мають визначити не землі, на яких зростають ліси, а самі ліси.

Науковці, досліджуючи правові аспекти права комунальної власності на ліси, зверталися до визначення критеріїв, притаманних цій формі власності. Так, підкреслюється, що в законодавстві (ст. 9 ЛК України) визначено загальні критерії належності лісів до об'єктів комунальної власності: те, що вони знаходяться в межах населеного пункту і при цьому не перебувають у державній і приватній власності. Отже, норма містить залишковий алгоритм відмежування лісів, що належать до власності комунальної [23, с. 28].

Щодо першого критерію, то в науково-практичній літературі він розглянутий досить докладно. Так, цілком слушно стверджується, що підставою віднесення відповідних лісових ділянок до об'єктів комунальної власності є розташування їх у межах населеного пункту. Відповідно до ст. 85 Конституції України, ст. 175 ЗК на підставі належним чином розроблених і погоджених проектів землеустрою межі міст затверджує Верховна Рада України, а межі сіл і селищ згідно зі ст. 43 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» – обласні ради [23, с. 28].

Що ж стосується другого критерію, який науковці визначають як суто юридичний – перебування лісів у державній або приватній власності, то зазначимо таке. Факт перебування лісів у приватній власності згідно зі ст. 13 ЛК України посвідчується державним актом про право власності на землю, виданим на відповідну земельну ділянку, або в інший спосіб, передбачений законодавством. Отже, встановлення цього факту не викликає особливих складнощів. Певні проблеми можуть бути лише у випадках виникнення права власності на земельні ділянки на підставі цивільно-правових угод без видачі державних актів у зв'язку з набуттям чинності з 1 травня 2009 р. змін до статей 125 та 126 ЗК [23, с. 29].

Як виважено вказують учені, до розмежування земель державної і комунальної власності й оформлення відповідних актів на останні чітко визначити належність лісів у населених пунктах неможливо [23, с. 29]. Одночасно в науковій правовій літературі наводяться практичні рекомендації щодо можливого розв'язання вказаної проблеми, а саме: до моменту розмежування лісів комунальної та державної власності положення ч. 1 ст. 9 ЛК України необхідно застосовувати в системному зв'язку з п. 12 Перехідних положень ЗК України щодо визначення правомочностей органів місцевого самоврядування в частині надання лісів у межах населених пунктів у власність або користування [23, с. 30].

Учені цілком слушно наголошують, що в цілому поділ природних ресурсів на об'єкти республіканського й місцевого значення вбачається дуже плідним, адже він утворює відправні моменти для наступного правового регулювання питань власності на ці ресурси [25, с. 137]. Також було висловлено думку про можливість визначити примірний перелік лісів державної власності в межах населених пунктів; це ліси: які перебувають у віданні державних лісгосподарських чи інших державних підприємств і які повністю або частково знаходяться в межах населених пунктів; на земельних ділянках, що забезпечують діяльність державних органів, НАН України, державних галузевих академій наук, вищих професійно-технічних державних закладів; у складі об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення. Хоча цей перелік не виключає можливості віднесення до лісів державного значення в населених пунктах та інших лісів з урахуванням вимог законодавства й місцевих умов [23, с. 29].

Важливо, що до змісту Закону України «Про розмежування земель державної так комунальної власності» [21] ввійшли принципи такого розмежування.

Так, зазначається, що розмежування земель державної й комунальної власності здійснюється за принципами: а) забезпечення безпеки держави; б) поєднання державних і місцевих інтересів; в) забезпечення рівності права власності на землю територіальних громад і держави; г) безоплатності; д) обґрунтованості; е) досягнення збалансованого співвідношення економічних та екологічних інтересів суспільства; є) забезпечення раціонального використання й охорони земель. Ці принципи розмежування повинні відбивати його основні властивості й особливості, провідні засади процесу його регламентування.

Аналіз цих принципів вкрай необхідний, оскільки вони мають не тільки наукове, а й практичне значення. Для прикладу, принцип поєднання державних і місцевих інтересів полягає в умілому поєднанні таких інтересів і в гнучкій зміні їх співвідношення з урахуванням сучасних перетворень в економіці й соціальній сфері. Особливе місце в системі досліджуваних принципів займає принцип обґрунтованості. Саме він відіграє вирішальну роль у визначенні конкретних об'єктів державної та комунальної власності на ліси. Гадаємо, саме до об'єктів комунальної власності треба відносити лісові ресурси місцевого значення.

Критеріями виокремлення лісів досліджуваної форми власності необхідно встановити територіальну ознаку й суспільне значення останніх. Використання цих закріплених у законі критеріїв дасть змогу належним чином реалізовувати відповідні норми, що в кінцевому підсумку призведе до поєднання економічної ефективності із соціальною справедливістю. Визначання таких критеріїв буде цілком доцільним, зважаючи не тільки на економічне значення лісів, й більшою мірою на їх рекреаційний потенціал і на те, що вони, будучи середовищем буття людини, оберігають атмосферне повітря від забруднення, формують клімат тощо. Крім того, зважаючи на те, що природні рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України, визначаються за певними категоріями та статусом. Щодо останнього, то вирізняють саме рідкісні, зникаючі та типові природні рослинні угруповання. При визначенні досліджуваного права власності необхідно враховувати і такий критерій, як належність зазначених об'єктів до конкретних категорій, і враховувати їх статус.

З огляду на окреслені аспекти права комунальної власності на рослинні об'єкти, занесені до Зеленої книги України, пропонуємо таке його визначення: це право територіальної громади володіти, користуватися й розпоряджатися на свій розсуд та у своїх інтересах об'єктами, що визначені такими за критеріями належності до певної категорії, врахування їх статусу, територіальності й суспільного значення і які належать громаді як безпосередньо, так і опосередковано – через органи місцевого самоврядування з дотриманням екологічних вимог. Закріплення в флористичному законодавстві цієї дефініції сприятиме його вдосконаленню.

Звісно, подані у статті міркування не вичерпують усіх аспектів порушеної проблематики. А тому предметом подальших наукових пошуків мають бути, наприклад, питання визначення прав та обов'язків суб'єктів цього права, підстав його виникнення і припинення та ін.

Список літератури: 1. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2010 р., № 2818-VI // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 3. – Ст. 158. 2. Андрейцев В. І. Екологічне право : курс лекцій в схемах ; заг. ч. / В. І. Андрейцев. – К. : Вентурі, 1996. – 218 с. 3. Гетьман А. Проблеми кодифікації законодавства про рослинний світ: деякі міркування (коментар до Закону України «Про рослинний світ») / А. Гетьман // Вісн. Акад. прав. наук України. – 1999. – № 3. – С. 103–109. 4. Кулинич П. Ф. Право власності на природні ресурси / П. Ф. Кулинич // Екологічне право України : акад. курс : підруч. / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Юрид. думка, 2005. – Розд. 4. – С. 67–92. 5. Кулинич П. Ф. Тенденції розвитку права власності на землю в сільському господарстві / П. Ф. Кулинич // Проблеми права власності та господарювання у сільському господарстві : моногр. / під ред. В. І. Семчика. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2001. – Розд. 3. – С. 59–101. 6. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу : моногр. / В. В. Носік. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 544 с. 7. Непийвода В. П. Правове регулювання суспільних відносин щодо лісів у контексті сталого розвитку : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.06 / В. П. Непийвода. – К., 2006. – 22 с. 8. Шемшученко Ю. С. В центрі уваги відділення – проблеми екологічного, господарського, аграрного та земельного права / Ю. С. Шемшученко // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2003. – № 2/3. – С. 521–534. 9. Юрчишин Н. Г. Реалізація права приватної власності на ліси : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.06 / А. Г. Юрчишин. – К., 2009. – 18 с. 10. Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною власністю) : Пост. Кабінету Міністрів України від 05.11.1991 р., № 311// [Електр. ресурс] <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/311-91-%D0%BF>. 11. Конституційний договір між Верховною Радою і Президентом України про основні начала організації і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України від 08.06.1995 р., № 1к/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 18. – Ст. 133. 12. Про власність : Закон УРСР від 07.02.1991 р., № 697-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1991. – № 20. – Ст. 249. 13. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. 14. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р., № 280/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170. 15. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р., № 1264-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546. 16. Про Зелену книгу України : постановою Кабінету Міністрів України № 1286 від 29.08.2002 р. // [Електронний ресурс]:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-%D0%BF>. 17. Про рослинний світ : Закон України № 591-XIV від 09.04.1999 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 22-23. – Ст. 198. 18. Про природно-заповідний фонд : Закон України від 16.06.1992 р., № 2456-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 502. 19. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р., № 3852-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 17. – Ст. 99. 20. Про затвердження тимчасового порядку розмежування земель права державної і комунальної власності : пост. КМУ від 01.08.2002 р., № 1482 // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 31. – Ст. 1482. 21. Про розмежування земель державної та комунальної власності : Закон України від 05.02.2004 р., № 14-57-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 35. – Ст. 411. 22. Лісовий кодекс України : в ред. Закону України від 08.02.2006 р., № 3404-IV // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 11. – Ст. 691. 23. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / Г. І. Балюк, А. П. Гетьман, Т. Г. Ковальчук [та ін.] ; за ред. Г. І. Балюк. – Юрінком Інтер, 2009. – 368 с. 24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності : Закон України від 06.09.2012 р., № 5245-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 36. – Ст. 472. 25. Мальшева Н. Р. Гармонізація екологічного законодавства в Європі : моногр. / Н. Р. Мальшева. – К. : КИТ, 1996. – 233 с.

**АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВА СОБСТВЕННОСТИ НА ОБЪЕКТЫ
РАСТИТЕЛЬНОГО МИРА, ЗАНЕСЕННЫЕ В ЗЕЛЕНУЮ КНИГУ УКРАИНЫ**

Ким А. А.

Статья посвящена изучению проблем, связанных с формированием и определением правовых основ собственности, в частности коммунальной, на объекты растительного мира, занесенные в Зеленую книгу Украины. Сформулированы главные критерии принадлежности этих природных объектов к объектам собственности и понятия «право коммунальной собственности на объекты растительного мира, занесенные в Зеленую книгу Украины». Приводятся рекомендации по совершенствованию соответствующего законодательства.

Ключевые слова: право коммунальной собственности на объекты растительного мира, занесенные в Зеленую книгу Украины, правовые основы коммунальной собственности на объекты растительного мира, занесенные в Зеленую книгу Украины, объекты растительного мира, занесенные в Зеленую книгу Украины, как объекты коммунальной собственности.

**ACTUAL QUESTIONS OF OWNERSHIP OF FLORA
OBJECTS LISTED IN THE GREEN BOOK OF UKRAINE**

Kim A. A.

The paper studies the problems associated with the formation and determination of the legal basis of ownership, in particular, the municipal one on flora objects listed in the Green Book of Ukraine, the wording of the main criteria of these objects of nature to objects of ownership and notion «right of municipal ownership on flora objects listed in the Green Book of Ukraine. Recommendations to improve the relevant legislation in force were made.

Key words: right to municipal ownership of on flora objects listed in the Green Book of Ukraine, the legal basis of municipal ownership on flora objects listed in the Green Book of Ukraine, flora objects listed in the Green Book of Ukraine, as objects of municipal property.

Надійшла до редколегії 12.11.2014 р.